

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Statuta prouincialia et synodalia ecclesie Colonie[n]sis (Köln)

Colonie, 29. IX. 1492

Statuta sifridi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30901

nostrum prehabita matura deliberatio
ne adhibuimus p nobis et ecclesia nra
p dca. idcirco sigillū nrm in signū presti
ti cōsensus et auctoritatis a nobis et a
toto cōcilio puiciali pntibus durimus
apponēdū. Actum et datum die et loco
de quibus in ipso instrumēto fit mentio
Anno. M. C. C. vicelimo scdo. Et nos
Godefridus dei gratia Sniaburgē. ec
clesie eps quia oibus cōtēntis ic. vt sup
Eniūsis pntes lras vsuris et au ditu
ris Adolphus dei gratia Leodiē Eps
salutez et cognoscere veritatē Nouerit
tis q quia venerabilis in christo pat et
dñs herman? eadem gratia eps heneñ.
vices nras gerens in pōticialibus et
Lenoldus de northoff canonic? Leod.
procuratores nri ipi cōcilio puouiciali
Reuerēdi in christo pns et dñi. dñi hē
rici dei gratia sancte Colōn ecclesie ar
chiepi colonie celebrato de q in instru
mento publico cui pns nra lra transsu
gitur fit mentio noie nro et ecclesie no
stre interfuert ac oibus et singulis cō
tēntis et expressis in eodē instrumēto
et pserim progationi statutoz synoda
lum bone memorie dñi Engilberti Co
lōn archiepi ad totā puincia Colōn a
hīsq; in dicto instrumēto cōtēntis tāq;
utilibus et necessarijs ecclesijs ecclesi
asticis q; personis et earū reb? p nobis
et nra ecclesia noie pcuratorio cōsenser
unt. Idcirco nos ea que p ipos in hoc
negocio acta sunt ratificātes et approbā
tes sigillū nrm pntibus durimus appo
nendū. Dattū āno dñi. M. ccc. vicelimo
scdo in crastino beati martini epi.

Incipiūt capitula

statutoz ecclesie Coloniens? editorum a
bone memorie dño Sifrido archiepisco
po Coloniensi.

¶ **Cricoz**

¶ **¶** Rimo de vita et honestate cle
¶ **¶** Item de cohabitatoribus et cō
cubinarijs.

¶ **¶** Item de statu claustralū et religioz.
¶ **¶** Item qualiter clerici et maxime sacer
dotes populū regētes vel plebē in ad
ministracione septem sacramentoz que
cōtinēt in hoc versu. Baptis. eris. vni
go. via. penitet ordinis iungo. se habere
debeant et primo de baptismo.

¶ **¶** Item de sacramento confirmationis.
¶ **¶** Item de sacramento extreme vntu
onis.

¶ **¶** Item de sacramento eucharistie sine al
taris cum missa celebratur.

¶ **¶** Item de sacramento cōfessionis et pe
nitentie.

¶ **¶** Item de ordinibus. et qui ad ordines
admitti debeant.

¶ **¶** Item de matrimonio.

¶ **¶** Item de sepulturis et cimiterijs.

¶ **¶** Item de bonis ecclesiarū nō alienandis.

¶ **¶** Item de malefactoribus ad ecclesiam cō
fugientibus.

¶ **¶** Item de vsurarijs manifestis.

¶ **¶** Item de clericis in ecclesijs vel capell
lis celebrantibus sine nra vel archidia
conorum licentia.

¶ **¶** Item de executione mādatoz nro
et curie nostre Colōn.

¶ **¶** Item de testamentis

¶ **¶** Item de obseruatiōe interdicti quali
ter sit obseruandum.

Incipiunt statuta predicta.

¶ **¶** Item de clericis q̄liter eos cum
modestia sobrietate vite mūdi
tia in domo dñi opz cōseruari.
vt sibi et alijs verbo proficiant et exē
plo p sacros canones et sanctorum pat
rum et predecessoz nostrorum tra
ditiones sufficienter sit prouisum. tamē
quia nōnullos ex ipis clericis. presertim
illos qui p ecclesias positi sunt ad regi
mē aiarū in obseruacione dicte puuic
desides inueniri et iparū statum multū
pliciter deformari.

De Sifridus dei gratia sancte
 Coloniensis ecclesie archiepiscopus sacri imperii
 perij p Italia archicamerarius.
 huius desiderii imo negligentie quantum possi-
 sumus occurrere cupientes et quod di-
 gnus est in eorum conversationibus vi-
 ta et moribus reprehendi per innotatio-
 nem que circa hec statuta sunt ab anti-
 quo et appositione que qualitas tempo-
 ris addere nos compellit nos clericos
 in omnibus deo placitis salubriter refo-
 mare cum firma spe et fiducia ut si integre
 fuerit sacerdotium ecclesie dei florebit si-
 curitatem et in spiritualibus et temporalibus be-
 nedictione a domino recipiet salutare. Sa-
 cram et generale synodum propter pericu-
 losam statum ecclesie Coloniensis et predecesso-
 rum nostrorum occupationes aliquantis tem-
 poribus premissam ad quam convocatis
 et convenientibus omnibus prelati monaste-
 riorum et ecclesiarum ac clericis nostris sub-
 ditis statuimus et ordinamus ut syno-
 dus generalis ex nunc in antea in eccle-
 sia Coloniensis in crastino die. Innocentis
 ab omnibus prelati et clero annis singulis
 in perpetuum celebretur ut omnes clerici tam
 religiosarum quam secularium ecclesiarum. et cler-
 ici seculares nostre civitatis et diocesis ad
 ipsam synodum sanctam accedant reverenter
 Et in veniendo stando morando et re-
 deundo in via et hospitibus se edecent
 habeant ne laicis ex eorum verbis vel fa-
 ctis scandalum generent. Et intrent syno-
 dum Abbas cum albis stolis et cappis cho-
 ralis? desuper de serico vel samito. Alii
 vero prelati seculares cum pellicis et sup-
 pellicis et cappis de serico vel samito
 Item priores religiosorum cum albis et sto-
 lis Decani christianitatum et archipresby-
 teri cum albis et stolis. Et clerici in sup-
 pellicis Nec alius clericus vel religio-
 sus ibi compareat sine habitu religionis
 vel choralis. Omnes qui sic induti in ipsa
 synodo quousque per nos licentiam pre-
 nent audiri cum mansuetudine et silentio
 que ibi precepta fuerint vel statuta

Si qui vero infirmitate vel alia in-
 evitabili necessitate ad synodum venire
 non poterunt mittant cum suis literis et prius
 sigillis que precipimus ut singuli habeant
 procuratorem qui pro se habeat potestatem de hu-
 iusmodi impedimento faciendi si opus
 fuerit iuramento. Et in ipsis literis se obli-
 gent quod statuta huiusmodi observabunt. Item
 capitula et quilibet collegia per unum vel
 per duos procuratores de ipsorum collegio
 comparebunt ad observationem statutorum
 in procuratoribus se obligantes similiter. Et
 omnes iuramentum comparebunt in synodo. Quod
 sub pena excommunicationis late sententie pre-
 cipimus. Nulli modicissimam summi consolida-
 tionem infirmitas urgeat corporalis
 Item ne ignorantia statutorum vel pre-
 ceptorum synodi aliquem valeat excusare
 Statuimus et precipimus sub pena excom-
 municationis quam in omnes et singulos con-
 tra venientes in his scriptis ferimus
 quod quilibet sacerdos ecclesiam vel capellam
 officians vel plebem regens procu-
 ret et efficiat cum effectu quod infra unum
 mensem ab hac die numerandum statutorum
 et preceptorum synodaliu copias habeat
 de verbo ad verbum ut ea frequentiter
 legens et voluens sciat inexcusabiliter ex-
 scire possit ad quod teneatur. et qualiter
 in omnibus debeat se habere. Et in pro-
 ximis deinde singulis synodis genera-
 libus in manu sua secum deferat et pu-
 blice representet. sciens quod cum excom-
 municatione sequetur pena alia huiusmodi
 mandati transgressorem.

De vita et honestate clericorum

Et concilio generali statuimus
 et precipimus quod universi cleri-
 ci continenter et caste vivant ab
 omni libidinis vicio precauentes qua-
 tenus in conspectu omnipotentis dei
 puro corde et mundo corpore valeant
 ministrare et qui comprehensi fuerint
 Lij.

in incontinentie vicio laborare. prout magis vel minus peccauerint ab eorū ordinarijs seu prelati debite puniant. Alio qui nos prelatorum negligentiam suppletes puniem? fm canonicas sanctiones vt pena docente deinceps abstineant a peccato ⁊ qui ea de causa per nos vel prelatos suos suspensus diuina officia celebrare presumpserit beneficio ecclesiastico spoliatur. ¶ Prelati aut nostri q̄ tales p̄sumperint in suis iniquitatibus p̄manere maxime obtentu pecunie vel alterius cōmodi tēporalis turis subiaceāt vltioni. ¶ Itē a crapula ⁊ ebrietate frequenter abstineant vnde vinū sibi tēperent et se vino nec ad bibēdū quispiam incitetur cū ebrietas inducat mentis exiliū et libidinis prouocet incētinuꝝ. ¶ Itē nullus sacerdos aut clericus in sacris constitutus ordinibus feminas de quibus suspicio pōt esse in domo sua teneat. et nullas omnino nisi sint ille p̄sone de quibus naturale sedus nihil p̄mittit seui criminis suspicari. Et quālibz cohabitationez manifestā maxime clericis in sacris ordinibus constitutis ⁊ sacerdotibus sub pena anathematis districtius inhibemus. ¶ Itē clerici officia vel cōmercia secularia non exerceant per se alios vel alias. Nimis histriionibus vel ioculatoribus non intendant tabernas prozsus euitēt nisi forte causa necessitatis in itinere p̄stiterit. ¶ Itē ad aleas ⁊ tarillos nō ludāt nec h̄mōi ludis intersint. Coronā ⁊ consurā habeant cōgruentem. clausa deferant indumenta maxime sacerdotes nimia breuitate nō notāda. p̄nis rubijs aut viridibus necnō manicis aut calcijs consuricijs non vtantur. Infra ecclesiā cuz suppellicijs nisi forte sit aliquid manibus opandum fibulas omnino nō ferant aut gladios nisi hoc faciāt ex causa expressa licētia prelatorū. ¶ Itē statuimus q̄ neq̄ canonici neq̄ clerici vagentur nocturno tempore

per plateas psallātes. ⁊ si aliquos trahere oporteat ex legitima ⁊ iusta causa faciāt sine clamore sine cātu. sine crebris sine tympanis ⁊ sine q̄libet strepitu vel chorea et volumus q̄ contrarium facientes. decant suspendāt prebendas eorū p̄ vnū mensem. ¶ Itē statuimus q̄ quicunq̄ sacerdotes seu clerici sceleretias et communicationis seu suspensionis per annum et diem animo infirmitate indurato. Beneficij suis cōspiciuntur p̄ locorū ordinarios ⁊ alias propter hoc canonicē nihilominus puniantur. ¶ Itē statuimus vt clerici ⁊ maxime in diuinis officijs decenter et discretē se habeant et tales se in moribus vita conuersatione verbis et factis sacerdotibus corporis compositione lecturōnū et orationū assiduitate et quibuscunq̄ societatibus exhibeant vt verecundia que et laicis est indita in ipis clericis precipue cōmendetur. Nullus horas canonicas et horas de domina nra qualibz die distincte et discretē dicere pretermittat maxime qui est in sacris ordinibus vel beneficij constitutus. ¶ Nullus dicat missam nisi vnā in die et precipue de die. Nisi in casibus a iure p̄missis vt hoc faciat necessitate imminente vtpote missam pro defunctis. Nec celebratio fiat sine socio vel scolari qui respondere valeat celebranti. Nec mulier ad altare p̄mittatur aliquatenus ministrare. ¶ Itē propter apostatas discursos vagos et ignotos de rīcos. de quibus an sacerdotes sint non immerito dubitat. Statuimus vt nullus beneficiatus seu rector ecclesie vel altaris tacite vel expresse aliquem admittat in sociū vel ad celebrandum missam vel ministrandum sacramenta vel aliquod sacerdotale officium exercendum nisi notum sit de ordinibus moribus et conuersatione ac alias cōmunitatū. et si omnino extraneus vel perreginus fuerit per nos vel gerentem

vices nostras seu loci archidiaconum
euz examinatione debita approbatum.
ad huiusmodi officia exercenda. Et si
quis rector ecclesie vel altaris aut ca-
pelle aliquem contra hoc admiserit ex-
communicationis sententiā quā in ipm
in hoc casu ferimus in his scriptis in-
currat ipso facto. Eo salvo q̄ peregrinā-
tes et honeste persone qui nō pro questu
sed pietatis et deuotionis intuitu mis-
sim dicere volentes admitti poterunt
si requirunt.

**De cohabitatoribus
et concubinarijs.**

¶ Cōcilio bone memorie Con-
radi archiepi predecessoris nri.
innouādo statuimus vt sacerdo-
tes manifesti cohabitatores. concubi-
nas a se de domibus et prochijs suis in
fra decem dies post publicationem pre-
sentium oīno remoueāt et repellāt. Ali-
oquin excommunicationis sententiā quā pro-
pter hoc in eos ferimus in his scriptis
senouerint incurrisse. Mulieres autē si
post ipos decem dies recte fuerint in
prochijs horum sacerdotum remanere
p̄ decanos christianitatū iporū locor ex-
communicentur. et excommunicate publi-
ce nūciētur inuocato sup̄ remotiōe eaz
si opus fuerit auxilio seculari. ¶ Inhi-
benus etiā ne sacerdotes filios aut fi-
lias vel concubinas dorent aut dīcent
de p̄mōntio crucifixi. aut talīū nuptijs
vel etiā exequijs audeāt interesse. et q̄
cōtra fecerint pena canonica pcellātur.

De statū claustralīū et religiosorū

¶ Statuimus vt nullus monach⁹
aut montalis claustrum suū ex-
eat. p̄ ciuitates villas vel opida
discurrendo. aut in villa monasterio ad-
iacente comedere nisi ex causa rationa-
bili et v̄gēte. et id tunc fiat cū sui plati

vel prelate licentia speciali quā licentiā
volum⁹ vt prelat⁹ vel prelata nō det
nisi causa examinata q̄ sit euīdēs et nō
possit sine scandalo euitari. ¶ Item de
oratorio refectorio et dormitorio p̄ mo-
nachos continuum silentium obseruet
In claustro vero vel foris seruent silen-
tium quod precipit obseruantia regula-
ris. ¶ In refectorio omnes comedant.
sed nō carnes. nec extra. nisi in infirmas-
ria. vna sit omnibus coquina et cōmū-
nis cibus nisi de licentia abbatis vel
prioris et ex causa. Speciales cameras
et comestōdes ibidem districtius inhi-
bemus. In cōmuni dormitorio omnes dor-
miāt nisi debiles fuerit vel infirmi. Di-
uinum officij s̄m regulā beati Benedi-
dicti v̄l beati Augustini. et institutiōes
sanctorum patrum celebrēt. ¶ Item sub
pena excommunicationis late sententię.
Precipimus vt omnes religiosi et pre-
cipue moniales habitum s̄m regulā ser-
rāt vbiq̄ fuerint cōstituti. cappas ma-
nicatas. tunicas phalas. indumenta tal-
berdos. calceos v̄l caligas nō ferāt nisi
beati Benedicti et beati Augustini re-
gule congruentes. Et sub pena excom-
municationis late sententię precipimus
ab omnibus tā monachis q̄ monialib⁹
firmiter obseruari. vt proprium non ha-
beāt. nec pecuniā. nisi cui hoc p̄mittitur
ex ratione officij vel administrationis
sibi cōmisse p̄ abbatem.

¶ Item officia vel administrationes
habentes cōtractus nō ineant. locatio-
nes. emptiones. venditiones. et aliena-
tiones quarūcūq̄ rez mobilium vel im-
mobiliū non faciāt. mutuum aliquate-
nus non recipiant a quocūq̄ preter-
scitum et consensum abbatis vel cōuē-
tus. Et si contra fecerint sciānt cōtra-
ctum huiusmodi non valere. et senten-
tiam excommunicationis etiam in eos in
hoc casu a nobis latam in his scriptis
senouerint incurrisse. Et hec eadē ex-
tendi volum⁹ ad prelatos et canonicos
L ij.

regulares et premonstraten. et alios quoslibet religiosos. Item abbatibus et prioribus districte precipimus. ut omnia et singula que ad ordinem et regulam pertinent faciatur ab omnibus et singulis inuoluntate obseruari eorum appositione penne que in regula continetur. Rebelles vero et incorrigibiles ad nos conferentes ut ipsorum per nos rebellio compescatur. Item statuimus ut secundum statutum concilii generalis domini Innocentii papae tertii per abbates et prepositos nigri ordinis civitatis et diocesis de triennio in triennium commune capitulum obseruet cuius concilii tenores volumus ut singuli habeant. ut sciatur quomodo huiusmodi capitulum seruare teneatur. Et quod huiusmodi statutum negligenter est obseruatum. licet dominus Conradus predecessor noster antedictus hoc mandauit. nos penam adijcimus. et non seruantes excommunicamus in his scriptis.

Qualiter clerici et maxime sacerdotes populum vel plebem regentes in administratione septem sacramentorum se habere debeant. et primo de baptismo.

Statuimus ut baptismus honorabiliter celebretur cum distinctione verborum. in quibus salus pendet baptizati. ut ille qui baptizat cum immergit baptizandum nihil addendo vel subtrahendo vel mutando dicat hec verba. Petre vel Wynande ego baptizo te. In nomine patris. et filii. et spiritus sancti. Item sacerdos eandem formam doceat maris et feminas obseruare eorum in necessitate baptizant infantes etiam parentes si alij desunt. Item sacerdos ad quem infans sic in necessitate baptizatus referendus est. quatuordecim interroget de forma quam baptizans seruauit. Et si inuenierit eam seruata et rite bap-

tizatus puerum faciat et que post baptismum fieri consueuerunt. Si autem cognouerit ipsum non baptizatum vel dubitauerit. baptizet eum sub hac forma Petre vel Johannes. Si es baptizatus ego te non baptizo. sed si non es baptizatus. tunc ego te baptizo. In nomine patris. et filii. et spiritus sancti. Item si timeatur de morte infantis antequam nascatur. et caput eiusdem nascens appareat extra fundat aquam qui affuerit super caput nascens. dicens ego te baptizo in nomine. patris. Et si infans sic moritur. sepeliatur corpus eius in cimiterio. Si puenerit uiuus ad ortum. et de forma dubitetur. de nouo baptizetur sub hac forma Petre vel Johannes. ego te non baptizo si es baptizatus. sed si non es baptizatus tunc ego te baptizo in nomine. patris. Item mulieri in partu motue nullatenus negentur iura christianitatis nec ecclesiastica sepultura. Et si certum sit quod mulier pregnantis moriatur teneatur os eius aperiri. et cum magna cautela uterus eius aperiri. et si infans uiuus fuerit educatur et baptizetur. Si autem inuentus fuerit mortuus. ipse puer extra cimiterium tumuletur. Et iste modus et forma frequenter pro christianis imprimatur. ut sciatur quomodo in talibus debeant se habere. Item duo vel tres sancti admittant ad leuandum puerum de baptismo qui infra quartum gradum parentibus pueri non sint iuncti nisi in necessitate. Item in pascha et penthecoste et etiam septies fons baptismi si opus fuerit renouetur. et amara aqua veteri ipse fons lauetur. et bene mundificetur et noua ipsa benedicatur aqua et chrysmum. Item fons sub opculo et sub sera firmetur et obseruetur propter sortilegia et trypas que sub pena excommunicationis late sententia firmiter prohibemus. Item chrysmum oleum sanctum et oleum infirmorum in ampullis metallinis per certos ritulos designatis sub clauo custodiantur. Si autem aliud oleum chrysmum vel oleum sacrum appo-

ni oporteat hoc fiat caute. et id quod ap-
ponit cum chrymate et oleo sacro dilu-
genter cum virgula misceatur.

De sacramento confirmationis

Oneat presbyteri parētes bap-
tizatorū nō dū confirmatorū vs
eos ad ep̄m qui solus p̄r cōfir-
mare ducāt septēnis vel maioris etatē.
et tondeant capilli maxime cōtra fron-
tes dependentes et lauentur frontes
diligēt et habeant bandellos de pan-
no lineo spisso sine fractura et sine nodo
latitudinis triuz digitorū et longitudi-
nis cōpētētis albos et mundos existen-
tes. exceptis at̄ p̄re et matre offerāt pul-
veros illi qui eoz̄ noticiā h̄nt et melius
nouerūt q̄ nō sint vel fuerunt cōfirmā-
ti et tertia die post cōfirmationē ducāt
eos ad ecclesiā et presbyter frontes eoz̄
lauet et cōburet bādellos et cineres
bandelloz̄ et aqua lotionis in sacrū lot-
cū vel piscinā siue lauatorū reponatur
Cōfirmādi vero si fuerint decē ānorum
vel ultra. prius suis sacerdotibus con-
fiteant q̄ confirmēt. parētes vero cō-
firmatorū eis et ip̄i confirmati sibi sepe
ad memoriā reuocent q̄n et vbi fuerint
confirmati. Nullus clericus ad primaz̄
consurā accedat nisi prius fuerit confir-
matus.

De sacramento extreme vñtionis

Um reuerētia. aqua benedicta
et cruce precedētibus sacerdos
deferat oleum sacrum ad infirmū
Si via fuerit longa addat letaniā et a-
lias orationes ad hoc cōstitutas Et cū
iungit infirmū. p̄ferat ista verba Per
istā vñtionem et̄ inungat cum reue-
rentia et distinctione verborū. Et nihil
pro inunctione erigatur Et si quid dat
gratis accipiat. Laudabiles tñ consue-
tudines in talibus precipimus obserua-

ri. ¶ Oneat presbyteri populū vt in-
firmi. xiiij. annos et sup̄ habentes cum
opus fuerit inungant. Nec p̄pter paup-
tatem nec defectū cādellarum vel indus-
mentoz̄ lineorum que in hoc sacramē-
to solēt cū reuerētia exhibēti a sacerdo-
te vel quouis alio inunctio dimittatur
Sufficit enī vna cādela. Et q̄ infirmi
inuncta mēbra singulariter et diligēter
extergantur cum stappa que post exter-
sionē in igne comburantur.

De sacramento eucharistie siue altaris

Recipimus vt omnes sacerdo-
tes in vestibus mūdis sacerdoti-
talibus et benedictis reuerentē
mundo et cōtrito corde et confessi si cō-
mode fieri pōt accedant ad missam cele-
brandā. ¶ Item statuimus sub pena ex-
communicationis ne aliquis sacerdos
missam celebrare audeat nisi prius dire-
rit matutinas et primā de die. ¶ Item
precipimus ne aliquis sacerdos sine cal-
ciamentis vel caligis ad altare accede-
re audeat pro celebratione missę. ¶ Itē
diligenter caueant sacerdotes ne cum
conscientia in mortali peccato cōstituti
accedāt ad missam celebrandā. q̄ si taliter
māducauerint corpus domini et bi-
berint eius sanguinem iudiciuz̄ eterne
damnationis sibi māducant et bibunt
¶ Item missale inuoluatur camisa vel
pāno lineo et apponāt p̄m manutergiu
quo presbyteri nares vel faciem ter gāt
ne cōtingat sacra vestimenta maculari
q̄ integra et munda. vt est dictū. precipi-
mus custodiri. ¶ Itēz̄ loca circa altare
ab araneaz̄ telis et pulueribus ac ce-
teris immundicijs sepius emundentur
¶ Item precipimus vt sursum super al-
tare ad latitudinem et longitudinem al-
taris pannus lineus albus extendatur
vt protegat et defendat altare ab oibus
immundicijs descendētibz̄.

Et iij.

¶ Item contine in lateribus altaris vtriusq; appendatur nec in aliquo tempore sacrificij retro trahantur. **¶** Item precipimus vt calix sit integer cum firmo pede non titubans. Et sacerdos sine clerico ministrante in altari celebrare aliquatenus non presumat. **¶** Item ampulle vini et aque integre et munde intus et exterius obseruentur et aliquo signo notabili distinguatur vt vinuz ab alio cognoscatur. et vinuz in ampullis de tertio in tertium diez renouetur. **¶** Item sacerdos sit diligens in electione hostie consecrande vt sit integra solida et non nimis vetusta. et in appositione vini et aque discernat sacerdos p. odore quid sit vtriusq;. Et de aqua apponatur due gutte vel tres. **¶** Item precipimus vt sacerdotes attente reuerenter et distinde legant et dicant in canone que sunt dicenda. Et expediant se quocitius possunt propter tedium astantium et alia que occurrere possent et faciant signa sua distinde et reuerenter. **¶** Item nullus sacerdos eleuet hostiam ad ostendendum populo nisi postquam dixerit hec verba. Hoc est enim corpus meum. et pulset nola tribus diebus ex vna parte vt fideles vbiusq; fuerint veniant et adorent. **¶** Item si sacerdos cum venerit ad consecrationem sanguinis vel etiam ad perceptionem et nihil in calice inuentat innuat et offeratur ei vinum et aqua quibus appositis dicat verba canonis ab illo loco. Simili modo postquam cenatus est etc. vsq; ad finem et faciat signa que fieri solent super sanguinem. **¶** Alia autem que facta sunt super eucharistiam non reiteret sed modo consueto transeat. Ille autem per cuius negligentiam hoc euenerit tribus diebus in pane et aqua ieiunet et vniuersum psalterium dicat. **¶** Item si per casum mortis egritudinis vel passionis aliquid inopinatum euenerit et subitanum contingat quod sacerdos inceptum mysterium explere non valeat. licet sit alteri sacerdoti exequi.

et perficere consecrationem officij incipit quod ibidem incipiat si scire poterit vbi alter desit nisi incepta collecta non duntaxat vel inceptis verbis sacramenti nondum plectis predictus casus contingat tunc enim a capite illarum collectarum vel sacramenti verba reincipiat vt sic salutem humane fragilitatis et sacris mysterijs ne interrupta vel incompleta remaneant consulatur. Si autem dubitet an hostia a primo sacerdote casum passo consecrata fuerit. vel ne substituitur sacerdos novus oblationem offerat. Et solito more conficiat et post missam primam hostiam sumat. Idem de calice fiat et de eo quod in calice reperitur. **¶** Item precipimus sub pena excommunicationis quam ferimus in his scriptis. ne aliquis sacerdos bis in die missam celebret nisi in casu urgentis et magne necessitatis et in quibus ius premitur. Et tunc in prima missa post perceptionem sanguinis non utatur ablutione vini et aque. sed reseruet in tuto et honesto loco vt eam accipiat in secunda missa. vel det honeste persone ieiunare quam nouerit ad hoc esse paratam.

¶ Item si quod de sanguine vel corpore domini ceciderit super pallam altaris. illa pars abscidatur et comburatur. et cinis in sacrum locum vel piscinam projiciatur. Et si pars corporalis intincta fuerit sanguine. ter diligenter abluat et aqua ablutionis a presbytero vel alia persona religiosa et ieiuna sumatur. Et poterit dicto panem vti sicut prius.

¶ Item si gutta sanguinis super vestimentum ceciderit. illa pars abscidatur et comburatur. et cinis in sacrum locum etc. vt dictum est. Si supra lignum vel lapidem ceciderit illa pars si commode fieri potest ablingat a sacerdote et post modum radatur et illa rasura in sacrum locum vel piscinam reponatur.

¶ Item si in sanguine musca vel aranea

vel aliquod abhominabile ceciderit quod
vix sine vomitu et periculo corporis sumi
possit caute extrahatur. Et super patenam
vel calicem alium abluatur cum vino et
post sanguinis sumptionem et ablutio-
nem illa lotio in piscinam mittatur et be-
stia vel vermibus super piscinam comburatur. et
cinis in piscinam siue lauatoium mittatur.
Item statuimus ut pixis in qua cor-
pus domini reseruat vel ad infirmos defertur
sit aurea argentea eburnea. vel ad-
minus cupreas bene eliminata et simpli-
tibus pannibus albus et mundus infra pixi-
dem ponatur siue collocetur. Item pre-
cipimus ut cum aliquis infirmus comitari
voluerit. sacerdos si comode fieri pre-
cipuus eum visitet sine corpore domini. et dilige-
ter confessionem infirmi audiat. et post
ad ecclesiam redeat ad communicandum
infirmum corpus domini allaturus et eat
sacerdos dicendo septem psalmos. et si
via fuerit longior addat letaniam et alias
orationes. Incedat autem sacerdos ad comi-
candum infirmum cum capanula et lucerna
vel candela precedente. Et fideles qui pro
deuotione occurrere voluerint expectan-
tes erunt ante ostium infirmi donec comi-
catus fuerit et redeant ad ecclesiam reueren-
ter et orant. quilibet autem fidelis si deuote
fecerit hanc processionem decem dies indul-
gentie pro eundo et redeundo habeat. Cum
autem sacerdos corpus domini de nocte porta-
uerit mulieres ipsum aliquatenus non se-
quant. Qui autem hanc processionem turba-
uerit vel minus reuerenter in ea se ha-
buerit pro censuram ecclesiasticam compes-
catur. Item precipimus ut sacerdos
venerabiliter et sublimiter supposito del-
centi coopculo super vas in quo corpus
domini deferretur deferat ad infirmum. Si in-
firmus frequenter et ex leui causa vo-
mitum patiat nullatenus ei corpus
domini comferatur. sed credat et sufficit.
quia spiritualiter accipit. Item precipimus
quod quilibet sacerdos antequam communicet
infirmum interroget eum si credat quod sub

illa forma et specie panis sit corpus do-
mini. natus de virgine. passum in cruce
et tertia die suscitatum. Quod si infir-
mus fuerit confessus verbo vel euidenti
signo communicet eum sacerdos si alia
causa non obstat. Item si comitatus euo-
muerit pres diligenter et caute que re-
periri possint colligant et contrite cum
vino ab aliquo fidei sumantur. residuum
vero vomitus comburatur et ponatur in
terram iuxta altare vel alibi ubi com-
ode fieri poterit. Item cum corpus do-
mini deferretur fideles coram quibus de-
fertur si comode fieri potest genua fle-
ctant. pectora tundant. et inclinato capite
iunctis manibus et leuatis reuerenter
adorent. Equitantes vero non dedignentur
descendere de equis suis ad adorandum
eum qui pro eis descendit de celis
Item precipimus ut eucharistia ser-
uata pro infirmis singulis quindenis
renouetur. et corpus domini super alta-
re in honesto loco clausum cum claue
sollicite et diligenter custodiatur.
Item precipimus ut sacerdotes suos
subditos doceant ut cum venerint ad
comitandum in die pasche vel alias ieiuni
deuotius ac confessi accedant et caueant
sacerdotes ne alienum vel extraneum
prochianum communicent nisi sit viator
et peregrinus. vel nisi comitandus licen-
tiam sui proprii sacerdotis habeat. quare
licentiam quilibet viator vel peregrinus pe-
tere debet a proprio sacerdote in suo re-
cessu quod si non fecerit propter hoc commu-
nionem non denegetur. sed pro negligentia peni-
tencia ei iniungatur. Item nullus fidelis
arcendus et remouendus est a commu-
nionem nisi fuerit excommunicatus vel
interdictus vel aliquo notorio crimine
notatus.
Item precipimus ut sumpta eucha-
ristia sacerdos habeat calicem prepara-
tum cum vino et aqua. de qua commu-
nicantes sumant.

De sacramento confessionis ⁊ peni-
tentie et eoz attributis.

Recipimus vt sacerdotes par-
rochialiū ecclesiarum. subditos
suos frequenter amoncant et in
penitētia inuigant vt ad cōfessionē se-
pe veniāt. Et prius q̄ veniant ad con-
fessionē diligēter scrutent̄ corda sua cō-
fiteri volētes. Peccata sua sollicite re-
memorent Et cū dolore ⁊ vultu suppli-
ci ad cōfiteandū accedant. q̄si ad dei iudi-
ciū. Sacerdotes at vt dei ministri cir-
ca cōfessionē audiendā et penitentiam
inuigendā maximā adhibeāt diligen-
tiam. vt attēte diligēter et cū modestia
audiāt cōfiteantē. ¶ Itē ad cōfessionē
audiendā cōmunē et aprū locū in eccle-
lesia vt ab oībus videri possint sibi eli-
gant sacerdotes In locis at obscuris ⁊
tenebrosis cōfessiones nō audiāt. Nec
extra ecclesiā nisi in magna necessitate
vel infirmitate. Contrariū faciētes sen-
tentiā excoicationis se nouerint incur-
suros ¶ Itē precipimus vt sacerdotes
ante solis ortum vel post solis occasum
nullatenus ad cōfessionē sedeāt nisi in
magna necessitate et in loco illuminato
et aliquibus p̄ntibus. ¶ Itē precipimus
sub pena excoicationis vt sacerdotes
in audiendis cōfessionibus vultū huī-
lem habeant et oculos ad terrā nec fa-
ciem respiciāt cōfiteātes et maxime mu-
lieris. ¶ Itē sacerdotes moueant et do-
ceant subditos suos vt humiliter ⁊ cor-
de cōtrico oculis in terrā defixis cōfi-
teant̄. Et mulieres cooptis caputibus ⁊
collis submissā voce pure et integraliter
peccata sua cōfiteant̄. ¶ Itē sacerdotes
mulierē q̄ sola sit in ecclesia nullatenus
audiant cōfiteantem sed in cōspectu ho-
neste societatis. Contrariū faciētes ipso
facto sententiā excoicationis se nouer-
int incururos et insuper tribus die/

bus in pane et aqua seiment. ¶ Itē pre-
cipimus vt sacerdotes induti suppellico
vel cappa stola supposita ad cōfessi-
onē sedeant ¶ Itē sub pena excoicationis
precipimus ne aliquis sacerdos au-
diat cōfessionē mulieris cū qua peccar-
uit. nec etiā consocias aut fautores vel
mediatores peccati sui. sed mittat eos
et eas ad honestos et discretos cōfesso-
res. ¶ Itē precipimus vt sacerdotes
mansuete audiāt confessiones et de con-
suetis peccatis sigillatim diligenter in-
terrogent et de circūstātijs peccatorum
De inlicitatis at noīatim nō inquireant
sed p̄ cōmunia verba ex quibus confu-
tens si reus est peccati possit intelligen-
re quid dicatur vt sic intelligens cōfi-
teatur. Si autem reus nō fuerit de il-
lo nō teneatur. ¶ Itē sacerdotes di-
ligenter instruant et moncant confiteā-
tes vt integraliter et distincte mortalia
peccata et circūstātijs eorum que pec-
cata aggravant et peccatum per se faci-
unt confiteantur vt est sacerdo loci
cer locus circa peccatum luxurie et cor-
cupiscentie que omnia notantur in hoc
versu. Quis. quid. vbi. cum quo. quoti-
ens. cur. quomodo. quando. Genus
autem peccata sufficit summam ac
generaliter confiteri.

¶ Itē precipimus vt sacerdotes nobis
vel illi cui vices nostras pro tempore
in spūalibus committimus maiora
peccata et iniunctionem penitentie p̄
eisdem reseruet vt sunt homicidia. Sa-
cilegia Incendia ecclesiarum Peccata
contra naturā. Defloratio virginū cū
violētia Concubitus sanctimonialiū
conuersarum inclusarum vel aliarum
mulierum religiosarum incestus. Inu-
stiones manuum in parentes vel eccle-
siasticas personas Sorcilegia Vlen-
cia Peruirtia manifesta Fidei et vortop-
trāgressores. symonia. heres. apostasia.
Ermagne blasphemie scilicet facte. in

dubijs autē sacerdotes semper consulēs nos vel vicem nostraz in spūalibus gerentem aut alios sapientes viros non prodēdo aut reuelando cōfitemem sed in genere quorum cōsilio penitentē ab soluant aut ad aliū mittant. ¶ Itēz au dita cōfessione sacerdos semp̄ interroget cōfitemē si velit abstinere ab omni mortali peccato. ⁊ hoc ei cōsulat ⁊ moris quibus pōt inducat et si cōfitemens dixerit se nolle vel nō posse abstinē nō absoluat eum nec ei penitentiā iniūgat sed moneat vt interim faciat quicquid boni possit. vt deus eoz eius cūctis illustrēt et ad penitentiā reducat. Cōsulat ei etiā sacerdos cū diligētia moduz vniūdi per quem possit a peccato facillē abstinere. Sacerdotes etiā in iniungēdis penitētijs discretiōnē habeant. vt penitētijs s̄m magnitudinē et q̄litate peccati et possibilitatez cōfitemēti peccatoribus iniungant. Pro peccatis carnalibus iniūgat penitētijs corpales sicut est ieiuniū peregrinatio disciplina et similia. Pro spūalib⁹ at negligētis iniūgat orationes et elemosynas et medi cationes peccatis suis s̄rias. In assumptiōne rei aliene vel in dāno alijs illato p̄ furtuz rapinā vsuraz p̄ fraudem p̄ iniustā exactionem p̄ falsam testificatiōnē et alios modos de quib⁹ sacerdotes diligenter inquirāt et p̄mo et p̄cipue iniungant restitutiōes fieri his q̄s predictis modis dānauerūt vel leserūt si facultatem hnt vel cum facultate habuerint si in p̄nti nō p̄nt aliter eos nō absoluant. ¶ Itēz p̄cipimus sub pena ex cōdicatiōnis quā in his scriptis ferimus in sacer dotes q̄ p̄riū fecerint ne cōfessores cuiuscūq̄ cōditōdis vel stat⁹ cōfitemib⁹ noie restitutiōis p̄ penitentiā iniūgant vt ecclesias capellas vel cenobia insti tutiōe vel ecclesijs legata faciāt sed p̄ restitutiōnez vt p̄dictū est. faciāt illis a quib⁹ extorta sūt si inueniant vel hereditibus eoz. Alioq̄n ad arbitriū n̄m vel

n̄i penitentiarij erogent. ¶ Itē sub pena predicta prohibemus sacerdotibus ne missas q̄s penitētib⁹ iniūxerint aliquaten⁹ celebrēt sed ad alios mittant. Itēz sacerdotes inter se faciāt cōuentiōnē de missis celebrādis vt mutuo p̄ rochianos p̄ celebrādis missis trāsmittant. ¶ Itē diligētē in cōfessione caueant sacerdotes vt si cōfitemes peccata aliquoz reuelauerint vel noia eoz indi cauerint cū quib⁹ peccauerit secrete te neāt sicut peccatū cōfitemēti. ¶ Itē sub pena ex cōdicatiōnis oibus sacerdotibus inhibentes ne a cōfitemētib⁹ noia eoz cum quibus peccauerint inquirant vel circūstātijs p̄ q̄s possint nomina eoz sciri. Quod si fecerint ab officio cōfessiōnis audiēde et sacroz ministeriōuz ip̄o facto se nouerint esse suspēsos. Et in principio cōfessionis sacerdotes districte inhibent cōfitemētib⁹ ne peccata aliorum cōfiteantur vel reuelēt. aut nomina eorum cum quibus peccauerit exprimāt vt dictū est. ¶ Itē nullus sacerdos ex ira odio vel etiam metu cor poris cōfessionem audeat cōfitemēti reuelare verbo vel signo generaliter vel specialiter dicēdo. Et si reuelauerit aliquo mō. de hoc cōuictus debet absq̄ misericordia degradari. Si tamen indi gear consilio illud vt dictum est absq̄ expressiōne persone caute requirat. ¶ Itēz p̄cipimus vt omnes sacer dotes parrochialium ecclesiarum frequenter et diligenter subditos suos vt triusq̄ sexus ammoneant vt postq̄ ad annos discretiōnis peruenerint omnia peccata sua integre et ad minus semel in anno cōfiteantur proprio sacerdoti pro chiali et iniunctam eis penitentiā studeant adimplere suscipiendo ad minus in pascha eucharistie sacramētū. Nisi de cōsilio proprii sacerdotis ob aliq̄ causam rationabilē duxerint abstinēdū. Alioq̄n veniētes ab ingressu ecclesie ar ceāt. moniētes chriāna careāt sepultura.

Si quis autem proprio sacerdoti prochia
li ad minus semel in anno plene et inte
gre confessus non fuerit. precipimus q̄ sa
cerdos in pascha ei sacramentū minime
administret. ¶ Item sacerdotes diligen
ter attendāt q̄ prochiani eorū saltem in
āno semel ad confessionem nō veniāt. et
noīa illoꝝ ad nos vel officii n̄m seu ad
ordinariū loci referant vt debite puniā
tur ne ab ip̄is sacerdotibus notā negli
gentie requiramus. ¶ Hoc aut̄ statutum
frequēter in ecclesijs precipimus publi
cari. Ne aliq̄s ex ignorantie cecitate vel
lamē excusatiōis assumat. Si q̄s tñ ali
eno sacerdoti iusta de causa voluerit cō
fiteri licētiā primo postulet et obtineat
a proprio sacerdote Ita tñ q̄ semel ad mi
nus in āno proprio sacerdoti plene et in
tegre cōfiteat. Sacerdos aut̄ cautus et
discretus sit vt more periti medici sup
infundat oleū et vinū vulneribus sau
ciati diligēter inquirens peccatoris cir
cūstānias et peccati. ex quibus prudētē
intelligat q̄le debeat peccatori prebere
cōsiliū ad sanādū egrotū.

De ordinibus et qui ad ordines ad
mitti debeat.

Tatuimus vt oēs clerici ad ali
quem sacrū ordinē ordinādi. te/
tini diligēter ante ordines vel
ordinis susceptionē integraliter pecca
ta sua cōfiteātur vt mundi mēte et cor
pore gratiā recipiāt āpliorē. ¶ Item pre
cipimus sub pena suspensōis et excoīca
tiōis ne aliquis ad sacrū ordinē presci
piendus vt hactenus visum est epla vel
cuāgelio lecto et ordine suo recepto re
cedere audeat prius q̄ officium misse
totaliter sit expletū. ¶ Item oēs illi q̄
ordinē sacrū vel nō sacrum ab alienis
ep̄is receperint n̄ra sup hoc spēali licētia
nō obtēta executione ordinis sibi no
uerint interdita. ¶ Item denūciamus
oibus qui gaudere volūt privilegio cle

ricali alicuius ordinis clericali s̄ nos
ip̄os nō defendemus preteritū privile
giū clericali vel ordinis nisi tpe q̄ passi
fuerint iniuriā cōsurā et habitū detul
erint clericali. ¶ Item precipimus ne al
quis decanus christianitatis presbyter
ros ab alienis ep̄is q̄buscūq̄ ex diocef
Soloñ ordinatos p̄mittat in suo decan
atu aliq̄tenus celebrare nisi p̄stas no
stras ostendere possint a nobis sup hoc
se licētiā vel dispēlationem habuisse.
¶ Item districte prohibemus sub pena ex
coīcatis ne aliq̄s furtive ad aliquem
ordinē accedere audeat. ne plures ordi
nes vna die aliquis recipiat. Qui p̄u
fecerit sciat se executionē suscepti ordi
nis nō h̄re et irregularis efficitur simi
lustraverit in ordine sic suscepto. Item
prohibemus ne aliquis per saltum se fa
ciat promoueri.

De matrimonio et eius attentis.

Prohibeāt frequenter sacerdot
tes oibus subditis suis sub pe
na excoīcatis ne sibi de
clandestine et in occulto sup matrimo
nio p̄hendo vel etiā clam p̄hant matri
monium sed publice coram presbytero
et corā pluribus hoc faciant et si aliter
fidem dederint de p̄hendo vel cōtrare
runt. ip̄i quos in his scriptis excoīca
mus denūcientur excoīcati. ¶ Item ex
coīcamus oēs qui clādestinis nuptijs
interfuerint nisi infra mēsez nobis vel
offic. n̄ro vel ordinario loci hoc reuela
uerint. Et sciāt oēs q̄ si aliquē q̄ h̄mōi
clādestinas nuptias celebrat. vel talib
nuptijs interfuerit. nos et officialis n̄r
vel archidiacon⁹ scire poterimus cum
seuerissime puniemus. Item precipim⁹ q̄
oēs sacerdotes singulis diebus d̄n̄cis
excoīcēt oēs illos et illas. qui vel que
cōtra matrimonium iam cōtractum vel
etiā sup matrimonio p̄hendo testimoni
um falsum tulerunt. Precipimus etiā

et districte officiali nostro et ordinarijs locorum qui pro tpe fuerint iniungim⁹ q⁹ si tales inuenerint qui vel q⁹ vt dictū est falsum testimonij tulerint s⁹ m⁹imonij nā cōtractū vel etiā p⁹hēdū eos vel eas ligatis a tergo manibus. et catra in collo sup⁹ scalaz in loco publico poni faciāt vt p⁹ hoc eoz falsitas oibus innotescat. Et volumus q⁹ in scala p⁹maneat ab hora p⁹me vsq⁹ ad horā vesperaz. Et si necesse fuerit in h⁹modi casu volumus in uocari brachiū seculare. Ad si inuocati fuerit sub pena excōicationis p⁹cipim⁹ exhiberi. ¶ Itē excōicam⁹ oēs illos et illos qui aliqd⁹ dederint vel aliqd⁹ acciperint p⁹ impedimētis matrimonij non reuelatis. vel q⁹ p⁹cepto gratia vel fauore impedimētū m⁹imonij celauerint Et ista excōicatio a sacerdotibus in ecclesijs recitet. ¶ Itē p⁹cipim⁹ excōicari frequēter illos et illas q⁹ s⁹ m⁹imonium in cōtractū. sortilegia incantationes. vel maleficia faciūt vel fieri p⁹curāt. ¶ Itē p⁹cipimus cū aliqd⁹ m⁹imonij fuerit celebrādū. q⁹ tribus diebus festiuis in ecclesia post euāgelijz a sacerdote in cui⁹ prochia ē celebrādū matrimonij publice proclametur q⁹ tales volūt p⁹here matrimonium. Si aliq⁹ sit qui sciat legitimum impedimētū int⁹ eos. p⁹ponat anteq⁹ h⁹modi m⁹imonij p⁹hat. Et hoc sub pena excōicationis. subditis suis p⁹cipiāt sacerdotes. Et ipsi sacerdotes s⁹ de huiusmodi impedimētis inquirant. Si aut apparuerit pbabilia cōiectura cōtra matrimonij contrahendū contractus int⁹ dicat expresse donec nos vel officialis noster seu ordinarius loci. quid sup⁹ hoc fieri debeat consulatur.

De sepulturis et cimiterijs.

Statuimus vt nullus excōicatus et publice nunciatus in cimiterio sepeliat. Et si factū fuerit extimulet mortuus. et cimiteriū illud maneat interdictū. ¶ Itē prohibet

mus sub pena excōicationis late sentētie ne aliquis in cimiterio interdicto sepeliatur. et ne aliquis sepulture tali intersit. Laici autēz quicumq⁹ tali sepulture interfuerint excōicationis sentēntiam quā sup⁹ hoc ferim⁹ incurrāt ipso facto et excōicari publice nūcient. Clerici vero q⁹ interfuerint sentēntiā suspēnsiōis ab officio quā in eos ferimus ipso facto se nouerint incurrisse. ¶ Itē emunitates ecclesiarū et cimiterioz inuiolatas et incōtaminatas. p⁹cipimus ab oibus obseruari. penas contra violatores iparū emunitatū innouātes et seruari mādantes q⁹s felicis recordatiōis p⁹decessor n⁹r⁹ d⁹ns Engilbert⁹ archieps in suis cōstitutiōibus ordinauit. ¶ Itē cimiteria munita et clausa custodiātur ne a porcis vel alijs animalibus ossa mortuorum comedātur. Et volumus vt in speciali loco. ossa mortuoz fideliter reponātur. ¶ Itē ecclesias vel cimiteria a laicis cuiuscūq⁹ cōditōis fuerint. vel status ad lesionē alioz muniti vel incastellari. sub pena excōicationis late sentētie firmiter prohibem⁹. et q⁹ cōtra fecerint p⁹ locoz ordinarios excōmunicati publice nūcient. ¶ Itēz statuim⁹. sub pena excōicationis p⁹cipimus obseruari. vt quotiens quis in loco religioso sepulturā elegerit corpus p⁹mo p⁹retur prochiali missa. et tūc celebrata missa deferat in locū in quo elegit sepulturam.

De bonis ecclesiarū nō alienādis.

Recipimus districte sub pena excōicationis. quaz ferimus in his scriptis in hui⁹ mādati trasgressores. ne p⁹positi decani vel presbyteri conuentualis vel prochialis ecclesiarū. aliq⁹ bona de bonis ecclesiarū alienent n⁹ra sup⁹ hoc speciali licētia et capituli n⁹r⁹ nō obtenta. et si aliter factū fuerit cōtractū decernimus nō valere. ¶ Itēz p⁹cipimus sub eadē pena vt p⁹dictē p⁹sonē si sciuerint aliqua bona ab

ecclesia alienata ea fideliter et diligent
reperant. et si forte ppter psonaz poten
tia in qs alienatio hmōi facta est repetē
nō valeat. volumus hoc nobis vel of
ficiali nro nūciari. vt sup hoc cōpetens
remediū prebeat. ¶ Itē excōicamus in
his scriptis oēs illos q occupant et de
tinent sine nro et ecclesie nre consensu
vel volūate vel etiā celauerint feuda
redditus vel iura que ad nos vl ad ec
clesiā nraz Coloni. p̄tinēt. Nisi infra mē
sem post publicationē huius mādati. p̄
dicta nobis relignent et reuelēt. ¶ Itē
excōicamus oēs aduocatos ecclesiaruz
z alios qlicūqz noīe censentur q exacti
ones et seruitia indebita ecclesie vel ec
clesiasticis psonis iponūt. ¶ Itē excōi
cam⁹ in his scriptis oēs illos cuiuscūqz
sint dignitatis vel status q ecclesie ma
toris vel aliaz ecclesiaz nre diocef ho
mines censuz capitalē ipis ecclesijs sol
nentes p̄textu aduocationis vel alteri⁹
coloris exactionibus vl captiōib⁹ op
primūt vel molestāt. Aut bona eorum
mobilia vl imobilia post mortem ipoz
inuadūt vl accipiūt violenter.

De malefactoribus ad
ecclesiā cōfugientibus

Uti nōnulli homicidia mult
laciones mēbroz et alia malefū
cia p̄petrāt que non essent ppe
traturi nisi q sperant q ab ecclesijs ad
qs cōfugiūt se tueri possint. et ipunita
tē suoz excessuū obtinere. Statuimus
q cōfugiētes hmōi ad ecclesias vl emu
nitates abinde sine speciali licentia nra
vl gerētis vices nras nullatenus ex
trahant sed stricte custodiātur ibidem.
ne inde effugiāt donec factum vel eius
q̄litas nobis vel vices nostras gerenti
nūcietur. Ip̄sqz cōfugientibus nobis
p̄sentat. z eo qd p̄petratū fuerit aucto
ritate nostra examinato ad veniā vl ad
penā contra ipos put q̄litas facti exer
gerit p̄cedat. Alia at oia et singula q a

iure vel predecessibus nostris de con
seruādis libertatibus ecclesiaz et emu
nitatū et de violatoribus earūdeꝝ sunt
statuta. synodali sanctione innouamus
et precipimus inuolabiliter obseruari
¶ Itē precipim⁹ hmōi statutū in eccle
sijs a sacerdotib⁹ frequenti⁹ publicari.

De usurarijs manifestis.

Statuimus vt usurarij manife
sti quos nos in his scriptis ex
cōicamus singulis dieb⁹ dñicis
p̄ prochialium ecclesiarū sacerdores pu
blice nunciētur. Nec ad cōmunioneꝝ
altaris admittātur nec oblationes cog
vel elemosynas quisqz recipiat. nec chri
anā si in hoc peccato decesserint recipi
ant sepulturā. Manifestos autē usurari
os esse dicimus et vocamus qui p̄ sentē
tā vel cōfessionē factā in iure. ac cui
dentā rei que tergiuersatiōe celari nō
poterit cōprobanf. Circa usurarios at
qui de receptis usuris satisfieri saltem
ultima volūate mandauerint seruef
constitutio dñi Gregorij pape x. cōcilij
generalis que est talis. Quāqz usurarij
manifesti de usuris qs receperint satisfi
eri expressa quātitate vel indistincte in
ultima volūate mādauerint. nihilomi
nus tamē eis ecclesiastica sepultura dei
negetur. donec de usuris ipis fuerit pu
ut patiunt facultates eorum plenarie
satisfactum. vel illis quibus factē da rei
stitutio. si presto sint ipi vl alijs qui eis
possint adquirere. vel eis absentib⁹ lo
ei ordinario vel eius vices gerenti. vel
rectori prochie in qua testator habitat
corā aliquibus fidedignis de ipa pro
chia. Quibus quidem ordinario vica
rio et rectori. cautionē hmōi eorum no
mine liceat presentis cōstitutiois aucto
ritate recipere. Ita q illis proinde actio
acquiratur Aut seruo publico de ipius
ordinarij mandato idonee de restitutio
ne sit cautum. Ceterum si receptarium

se quantitas manifesta, illā sp in cautiōe
p̄dicta exprimi volumus. Alioqn̄ aliam
recipiēt, cautionē hui⁹ arbitrio mode/
rādā. Ipe tñ sciēter nō minorem q̄ ve/
rāsimilit̄ credit̄ moderet̄. et si sec⁹ fecerit
ad satisfactiōē residui teneat. Oēs autē
religiosos ⁊ alios q̄ manifestos vsura/
rios p̄ p̄ncis sanctionis formā ad ecclesi/
asticā admittere ausi fuerint sepulturā,
pene in lateranēsi concilio p̄ vsurarios
p̄mulgare statumus subiacere. Null⁹
maifestoy vsurarioy testamētis interit
aut eos ad cōfessionē audiat vel admit/
tat̄. siue eos absoluat nisi de vsuris satis/
faciat̄ vel de satisfaciēdo p̄ suay virib⁹
facultatū prestet̄ vt p̄mittit̄ cautionem.
Ite statum⁹ q̄ nullus oīno aduoca/
tus vsurario in vsuray causis p̄ociniuz
prester nisi iuramentū prester q̄ cito
scuerit vel scire potuerit cāz esse vsur/
rariā. causaz vlt̄erius nō fouebit. Nec
p̄ocinuum aliquod ipsi vsurario clā vel
aperte impicetur.

De clericis in ecclesijs vel capellis
celebrantibus sine nostra vel archidiacon/
noy licentia.

Statum⁹ vt null⁹ sacerdos vel
cleric⁹ in ecclesia prochiali vel
capella audeat celebrare sine no/
stra vel archidiaconoy vlt̄ alioy ad q̄s
hoc p̄tinz aucte et cōsensu quēcūq̄ a/
p̄ionis vel ab eis q̄ se p̄ionos esse cōtē/
dūt ad h̄ licētiē vel p̄mittāt. Et q̄cū/
q̄ cleric⁹ vel sacerdos p̄riū fecerit ex/
cōcātiōis sniaz. quā p̄t h̄ in ipz ferim⁹
in his scriptis incurrat ipō factō. Et si
in delicto p̄uenerādo excōcātiōē ipaz
sustinuerit p̄ septē dies. ext̄nc t̄q̄ irre/
gularis ad b̄nficiū vel diuinoy celebra/
tiōē nō admittat̄. Null⁹ pu⁹ cū narrati/
ōne sc̄i disp̄sationis lras a sede aplica
ipm contingat reportare. Ite phibe/
m⁹ sub p̄ca excōcātiōis late snie ne ali/
quis sacerdos secularis vel regularis
prochiā aliquā teneat, vel de cetero tel

nere audeat. ad quam legitime non sit
p̄ntat⁹ p̄ nos vel archidiaconos locoꝝ
vel alios put h̄ ad nos p̄tinz institut⁹.

Ite ne aliquis beneficiuz recipiat
de manu laicoꝝ. Qui vero p̄riū fecerit
cū amissione beneficij piculo subiaccat
sui gradus. Presentationes tñ laicoꝝ
nō reprobamus in quib⁹ ius obtinet̄ pa/
tronatus. Ite prohibemus ne aliq̄s
sacerdos cōpetens beneficiū h̄ns cū cu/
ria vel sine cura de quo valeat cōmode
sustentari eo beneficio dimisso ad eccle/
siā alienā t̄q̄ vicarius vel mercenari⁹
audeat se trāssere. Contrariū faciētes p̄
archidiaconos locoꝝ vel alios put hoc
ad eos p̄tinet. volum⁹ p̄ censura ecclesi/
asticā ab ipis vicarijs si necesse fuerit
remoneri.

De executione mādatoꝝ nostrorū
et curie nostre Coloniens̄.

Recipimus districte sub pena
excōcātiōis late sententiē in
his scriptis q̄ decani ch̄ianita/
tū et sacerdotes prochialiū ecclesiarum
vel vices eorū gerentes. et oēs aliq̄ cu/
tuscūq̄ sint cōditionis et status. q̄ mā/
data n̄ra et curie n̄re et archidiaconorū
n̄rorū put eis subsunt fideliter et vi/
rilit̄ exequāt̄. Et si timeāt q̄ malū aliq̄
p̄ aduersariū vel secularem iusticiā vel
quēcūq̄ alium debeat inferri portitorū
mādatoꝝ caute expediāt̄ ipm ⁊ postmo/
dum mādata curie n̄re adimplere p̄curēt̄.
Ite p̄cipimus sub pena excōcātiōis
late snie in his scriptis oibus et singu/
lis sacerdotib⁹ prochialib⁹ vel eorū vi/
ces gerētib⁹ q̄ singulis diebus domini/
cis accensis cādelis et pulsatis cāpanis
publice et solēniter excōcācent oēs illos
q̄ p̄turbāt iurisdictionē curie Coloniē. et
q̄ impediūt quo minus nos iurisdicō/
ne n̄ra vtamur libere et quiete. Et ex/
ponāt̄ p̄byteri singuli i suis ecclesijs
suis prochianis in quib⁹ itelligat̄ iuris/
dictio h̄mōi p̄turbari. videlz in d̄dicēdo
D ij.

prohibendo inhiberi faciendo vel statuendo ne aliqui in curia nostra causam suam exequantur. **¶** Item arrestando capiendum vel capi faciendo per iniusticiam seculari iatores mandatorum curie nostre vel illos qui in curia nostra suos aduersarios trahunt in ius vel liberando vel liberari faciendo vel comminando vel litteras curie nostre rapiendo vel lacerando vel etiam alia faciendo, per que processus negotij valeat retardari. **¶** Contrarij facientes quos in his scriptis excoicam? per plebanos locorum ubi premissa perpetrata dinoscuntur excoicati nominatim et publice in ipsorum ecclesijs nunciarentur. Et si dicti excoicati in ipsa excoicatione per septem dies manserint ipsum locum et ecclesiam que et quam in his scriptis ecclesiastico supponimus interdictione ipse locus et ecclesia veniant publice ab eisdem locorum plebanis interdictione ecclesiastico subiacere. **¶** Item precipim? sub pena excoicationis late sine ut ecclesiarum rectores vel eorum vices gerentes sigilla propria habeant et percurrant infra menses unum ab hac die numerandis. Et quod nihil recipiant nec extorqueant a litigatoribus per executionem mandatorum huiusmodi faciendam.

De testamentis

Hiis executores testamentorum non nisi negligenter non nisi maliciose in bonis defunctorum versantur. **¶** Et quod hec et his similia donec diligentia episcopi emendari. **¶** Precipim? ut coram duobus in singulis archidiaconatibus a nobis deputandis executores testamentorum singulorum archidiaconatum in numero et valore bonorum defuncti de erogatis ab ipsis reddant debitam rationem. Et concedim? his qui a nobis super hoc erunt deputati potestatem vocandi coram se executores predictos et eorum contumaciam si venire noluerint per censuram ecclesiasticam puniendi et extingendi ab eis debitam rationem. Si quid autem fraudis vel negligentie perceperint ad nos referre procurent.

De obseruatione interdictionis qualiter sit obseruandum.

¶ Unum plerumque et communiter circa obseruationem interdictionum perniciose hactenus sit erratum communi morbo communem volentes adhibere medelam. Statuimus ut quocumque locum aliquam auctoritate nostra ordinaria vel delegata ecclesiastico interdictione supponi contigerit omnibus tam extrema vinctio quam sepultura et alia sacramenta ecclesiastica penitus denegentur. Exceptis baptismo puulorum et penitentia morientium ac viatico quod morientibus in penitentia non negatur. **¶** Clericos autem decedentes qui causam interdictionis non dederunt et qui reuerenter interdictum seruauerunt in cimiterio sine campanarum pulsatione cessante omni solennitate cum silentio concedimus tumulari. **¶** Item si in aliqua ecclesia consuetudinem latam fuerit interdictionis licet sit duobus vel tribus sil' ianuis clausis voce submissa ita quod extra auditum non possint excoicatis et interdictionis exclusis horas canonicas dicere si tamen ipsi interdictionis causam aliquam non dederunt. **¶** Preterea tempore interdictionis licitum est ecclesiarum ministris semel in septimana voce submissa clausis ianuis excoicatis et interdictionis penitus exclusis missas celebrare ad conficiendum corpus domini quod vel interdictionis morientibus in penitentia conferri potest. **¶** Item si aliquibus per privilegium concessum sit ut non obstante interdictione diuinum preceptum excoicatis et interdictionis exclusis voce submissa ianuis clausis campanis non pulsatis omni solennitate premissa. et ita deinceps precipim? inuolabiliter obseruari. **¶** Et quia nos intelleximus quod fratres hospitalitatis et quidam alij asserentes se habere privilegium quod in locis interdictionis possint diuina celebrare officia. excommunicatis et interdictionis uoluntate exclusis

abuentes hmoi privilegio in locis in/terdictis diuina officia celebrare presu/ munt et indifferenter quoscūq; admit/ runt nisi specialiter expressis nominis/ bus iporum excōicatoruz et interdicto/ rum in sententia interdicti fiat mentio irregularitatē ex hoc dānabiliter inci/ dendo vñ ad vitādum deinceps hmoi errorem illos noiatim interdictos et ex/ cōictos fm iura dicimus. si castrū vili/ la ciuitas vel opidū sint interdicta. non noiatim interdicti vel excōicti dicūē qñ sic fertur sententia excōmunicō vel interdicto tales cū suis p̄cipibus. p̄ci/ p̄ipes enī nō sunt excōicti vel interdicti noiatim. et ideo tales possunt admitti ad diuina nisi notoria esset eorū p̄cipa/ tio. tunc nō possent admitti ad diuina. Idcirco qd vt intelleximus qdā dāna/ bili abusiōe inualuit qd loco aliquo sup/ posto interdicto populus vel aliqui de populo loci interdicti ad vicinas eccle/ sias pro diuinis audiendis accedunt. et ibidē indifferenter ad diuina et alia sa/ crāmēta ecclesiastica a plebanis admittuntē correctioni dignissimū iudicamus. Statuimus igitur et sub pena excōicta/ tionis firmit̄ obseruari p̄cipim⁹ vt die/ bus dñicis et festiuis presbyteri anteq̄ missaz celebrent. plebē interrogēt. si al/ iquis de loco interdicto in ecclesia sic/ que si inuenerint. statim ab ecclesia abij/ ciāt. presbyter at̄ q̄ pp̄rium aut alienum prophanū excōictarum aut interdictum scenser ad aliquod sacramētū ecclesi/ asticū admittit ipō facto se nouerit esse suspensum.

Expliciunt statuta domini Sifridi ar/chiepi Coloniens̄.

Quō et qualiter sit seruādum inter/ dictum. vide plenius infra in statutis venerabilis dñi Henrici archiepi Colo/ niens̄. Cōstitutione que incipit. Alma mater plerūq; it̄. Nec mitigat moderat̄ et disponit ordinem et modum seruāu

di interdictū. ne ex horum statutorum ordinatione pericula insurgant aiarum Nec ecclesijs debita subtrahant obser/ quia. Ponit et ordinat etiā hec eadem constitutio. Alma mater. dies ac festa quibus sollemniter in omnibus ecclesijs ob reuerentiam iporum festorum hore ac diuina psoluantur officia. ianuis ap/ tis cāpanis pulsatis ac etiā interdictis admittis vt in affectum recōcillationis inclinentur. Excluis tamē penitus ex/ communicatis. Approbat deniq; idem Henricus eadem constitutione et sta/ tuto predecessorum suorum laudabiles de interdicto constitutiones nō obstan/ tib⁹ privilegij ac indulgij quibuscūq; concessis. Ista patebunt constitutionē ipam inspiciētī infra ī statutis Henrici secundario editis. Statuto decimo qd est de recipiendis quotidianis distribu/ tionibus tpe interdicti.

Incipiūt capitula

statutorū editoz a reuerēdo p̄re et dño domino Wychboldo sancte Coloniens̄ ecclesie archiepo.

Primo de etate et qualitate re/ gentium ecclesias.

Itē de n̄ residētib⁹ ecclesias suas

Et de his qui minoris sunt etatis
Itē de alienis et ignotis regentibus ecclesias.

Itē de habentibus plura beneficia

Itē de testamentis clericorum

Itē de testamentis laicoz

Itē de legatis fabricę ecclesie Coloniē et pena celantium legata.

Itē qd qlibz p̄re in lecto egritudinis cō/ dere testamētū nō obstāte q̄cūq; statuto

Itē qd pp̄ietas p̄re legari retento vlu/ fructu nō obstāte quocūq; statuto.

Itē pena cōtra p̄rium statuentes

Itē de inuētario faciēdo p̄ mañfideles

Itē de bonis clericorum decedentū

et de hmoi bonis se intrōmittentibus.

D iij.